

Voor kinderen is het belangrijk om woorden voor emoties te leren kennen. Hoe meer gevoelswoorden zij tot hun beschikking hebben, hoe beter ze kunnen zeggen hoe ze zich voelen. Kinderen die hun gevoel slecht in woorden kunnen omzetten, zullen eerder andere manieren zoeken om uitdrukking te geven aan innerlijke onrust/gevoelens, bijvoorbeeld door te gaan slaan of zich juist terug te trekken.¹ Een project rondom het leren van woorden voor emoties, op een manier die leuk is voor kinderen en die hun fantasie prikkelt, kan eenvoudig opgezet worden met behulp van taal en theater.

Leren van emotiewoorden is leuk

Het leren van emotiewoorden kan heel leuk zijn voor kinderen. Dat realiseerde ik me bij het lezen van het 'Book of human emotions' van Tiffany Watt Smith. Dit boek bevat een verzameling van maar liefst 156 emoties van over de hele wereld. Sommige emoties in dit Engelstalige boek komen slechts in één of enkele landen voor. Andere emoties herkennen we over de hele wereld, zoals blijdschap of boosheid. De schrijfster van dit boek is onderzoekmedewerker bij het centrum van de geschiedenis van emoties in Londen én docent aan de toneelschool. Ze beschrijft elke emotie zo beeldend, soms aan de hand van citaten uit boeken of films, dat je je na afloop precies zo kunt voelen.

Eén van de verhaaltjes in dit boek gaat over de Pintupi, een volk in de woestijn van West-Australië. Zij onderscheiden in hun taal maar liefst vijftien woorden voor angstgevoelens. Zoals ngulu, de angst die je voelt als je denkt dat iemand wraak wil nemen. Of kamarrarringu, het gespannen gevoel als je voelt dat er iemand achter je aan kruipt. Het boek zet je ook aan het nadenken over: waarom verschillen woorden voor emoties eigenlijk per cultuur? Er zijn emotiewoorden die je niet makkelijk in een andere taal kunt vertalen. Ook gebruiken sommige talen maar één woord voor emoties als verdriet, angst en bezorgdheid, terwijl wij dat zien als drie verschillende dingen.

Foto: [Austin Pacheco \(Unsplash\)](#)

Het zou me niet verbazen als kinderen zich goed kunnen inleven in het gevoel van kamarrarringu : het gespannen gevoel als je voelt dat er iemand achter je aan kruipt. Als ik zelf nog eens voor een klas met vijfjarige Engelse kleuters kom te staan, zou ik hen ter inspiratie het verhaaltje voorlezen uit The Book of Human Emotions over het Umpty-gevoel. Umpty is, vertaald naar het Nederlands, een gevoel dat alles te veel voor je is en alles op de verkeerde manier gaat. Herken je het: dit Umpty-gevoel? Ik zou ook graag kinderen zelf woorden laten bedenken voor hoe zij zich wel eens voelen. Ik ben heel nieuwsgierig naar het resultaat.

¹ Kennisrotonde. (2016). Draagt het verbaal uiten van gevoelens bij aan het welbevinden van leerlingen op de basisschool? (KR. 169). Den Haag: NRO.

Taal en theater

Een project rondom het leren van woorden voor emoties, op een manier die leuk is voor kinderen en die hun fantasie prikkelt, zou goed opgezet kunnen worden met behulp van taal en theater. Theater is (inter)actief en biedt taal aan binnen een context. Dat zijn belangrijke principes in krachtig taalonderwijs.²

Foto: [Stichting Theater & Taal](#)

Taal ervaren

Een fysieke ervaring kan leerlingen helpen om taal sneller op te pikken. Je laat bijvoorbeeld heel makkelijk op toneel het verschil zien tussen: 'Samen' iets doen of 'alleen' iets doen. Ook een emotie zoals het verhaaltje over kamarrarringu, het gespannen gevoel dat je kunt hebben als je voelt dat er iemand achter je aan kruipt, kun je goed overbrengen aan kinderen door middel van toneel. Via dramalessen kun je woorden leren aan kinderen die ze nog nooit gehoord hebben. Dan ben je heel actief bezig om samen met kinderen de betekenis van taal te onderzoeken. Het is voor kinderen heel fijn dat het tijdens theater en taal niet gaat om goed of fout, maar juist om het onderzoek naar taal.

Er is relatief veel onderzoek gedaan naar de invloed van dramalessen op de taalontwikkeling van kinderen. OECD-onderzoekers benoemen, voornamelijk op basis van een eerdere meta-analyse van Podlozny (2000), een positief causaal verband tussen drama en de ontwikkeling van spreek- en luistervaardigheid en schrijf- en leesvaardigheid.³ De lichamelijke en creatieve vorm die dramalessen bieden voor het bezig zijn met taal, kunnen een welkome aanvulling zijn op de reguliere taallessen. Bovendien kent het inzetten van dramalessen ook andere voordelen. Het maakt de wereld van kinderen groter en stimuleert creativiteit en zelfontplooiing. In een fictieve situatie durven kinderen meer uit te proberen en leren ze bovendien omgaan met reacties van anderen.

Als we het hebben over cultuuronderwijs en kansen(on)gelijkheid, dan speelt sociaal-emotioneel leren een belangrijke rol. Het begrip sociaal-emotioneel leren (SEL) is afkomstig uit een Amerikaanse leermethode en begint ook zijn plek te vinden binnen het Nederlandse onderwijs. Kees van Overveld, die specialist is in gedrag en SEL, hanteert de volgende definitie:

Sociaal-emotioneel leren is een methode die bestaat uit vijf competenties en drie schalen.

Emotioneel, sociaal en moreel. Het emotionele gaat over het besef hebben van jezelf, het kunnen herkennen, verwoorden en reguleren van emoties (ook fysiek). Het sociale gaat over het denken en doen, het besef van de ander en het begrijpen, hebben en handelen van(uit) empathie. Het morele gaat over het maken van keuzes. Wie hoort erbij of niet en welke keuzes maak je daarin. Samengevat gaat het over het 'ik, jij en wij'.

Cultuuronderwijs door middel van drama's, waarbij leerlingen leren over culturen en de omgang met emoties in verschillende culturen, door hier zelf actief tijdens drama's mee bezig te zijn, kan helpen om emoties te beleven en bespreekbaar te maken. En op die manier kan dit een onderdeel vormen van sociaal-emotioneel leren.

² Zie Schiepers, M. e.a. (2020). Volop taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school. Gent, OWL Press.

³ Bosch, K., & Dieleman, C. (2018). Leereffecten van drama: de onterecht ondergeschikte rol van theatereducatie. Cultuur+Educatie, 17(49), 77-95